

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ В ТЕОРІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ

В оглядовій статті висвітлено стан дослідженості проблеми розвитку професіоналізму вчителів української мови і літератури в педагогічній теорії. З'ясовано, що у сучасному науковому дискурсі відсутні цілісні дослідження проблеми розвитку професіоналізму вчителя-філолога, водночас наявні праці з проблем формування і розвитку різних фахових компетентностей. Обґрунтовано авторську дефініцію поняття «професіоналізм учителя української мови і літератури» як інтегративної сукупності професійних якостей, що включає ціннісне ставлення до власної професії, спрямованість на вдосконалення фахових знань на міждисциплінарній основі, комплекс професійних якостей (дослідницькі, аналітичні, творчі, комунікативні уміння), передбачає зорієнтованість на постійний професійний розвиток і саморозвиток, здатність до поетапного оцінювання власної професійної діяльності, психологічних установок на самовдосконалення в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти.

Ключові слова: професіоналізм; формальна освіта; неформальна освіта; фахові компетентності; професійний розвиток; учитель української мови і літератури.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку країни характеризується глобальними кризовими та трансформаційними процесами в усіх галузях життєдіяльності людини. Економічні, політичні і соціокультурні інноваційні перетворення обумовлюють необхідність модернізації системи педагогічної освіти в Україні, яке неможливе без урахування її мети – формування компетентного, висококваліфікованого конкурентоспроможного професіонала, який буде відповідати міжнародним вимогам і стандартам якості. Важливу роль у цьому процесі відіграють учителі-практики, які покликані забезпечувати ефективну діяльність освітнього закладу, де цілеспрямовано виховується й розвивається особистість, а це підносить рівень вимог держави й суспільства до особистісно-професійного розвитку педагогів в умовах формальної, інформальної та неформальної освіти.

Особливу місію у формуванні особистості учня виконує вчитель української мови і літератури, який має постійно розвиватися, удосконалювати професійно значущі якості, що в сукупності формують його професіоналізм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема становлення професіоналізму фахівця в контексті гуманістичних парадигм успішно розробляється в психології праці, акмеології, професійній педагогіці й найбільш ґрунтовно відображається в наукових доробках В. Рибалки (2008), О. Кучерявого (2019), В. Лугового та ін. Проблема розвитку професійних якостей учителів української мови та літератури розглядається у працях Л. Базиль (2016), О. Семенов (2005), В. Сидоренко (2011) та ін. Однак проблема розвитку професіоналізму вчителя української мови і літератури в умовах неформальної освіти не була предметом цілісного теоретичного аналізу.

Метою статті є висвітлення стану дослідження проблеми розвитку професіоналізму вчителів української мови і літератури у педагогічній теорії. Завдання статті: схарактеризувати фахові компетентності вчителя української мови і літератури, які розкрито в сучасній педагогічній думці; на основі використання **методу** теоретичного аналізу сформулювати авторську дефініцію поняття «професіоналізм сучасного вчителя української мови і літератури»; у результаті застосування методу прогнозування окреслити можливості неформальної освіти вчителів-філологів для розвитку їхнього професіоналізму.

Виклад основного матеріалу. Акцентуємо увагу на тому, що проблема розвитку професіоналізму вчителя української мови та літератури пов'язана з необхідністю неперервності його професійного зростання, що сприяє подоланню суперечності між сучасними вимогами до педагога як конкурентоздатного суб'єкта освітнього процесу і недостатнім рівнем професійної компетентності вчителів-словесників.

На переконання В. Рибалки, професійний розвиток – це «процес формування суб'єкта професійної діяльності, тобто системи певних властивостей в умовах неперервної професійної освіти, самовиховання та здійснення професійної діяльності». Учений слушно вважає, що «у процесі професійного розвитку особистість оволодіває системою професійно важливих якостей, до якої входять комунікативні, мотиваційні, характерологічні,

рефлексивні, освітні, інтелектуальні, психофізіологічні властивості людини, ... формуються світоглядні, етичні якості, спеціальні наукові, технічні, технологічні знання, вміння, навички, здібності особистості фахівця» (Рибалка, 2008, с. 733).

Сучасною вимогою до вчителя-словесника є здатність до інноваційної діяльності, що пов'язано з розвитком професіоналізму в умовах неформальної освіти. Адже озброєння сучасними технологіями навчання – це не тільки шлях до особистісного зростання, до творчої активності, до вдосконалення освітнього процесу, а й до розвитку особистості учня. Сьогодення вимагає креативності від педагога, адже, щоб розвивати творчий потенціал школярів, сам учитель повинен бути готовим до інноваційної діяльності та володіти педагогічною креативністю.

Неперервний професійний розвиток визначає досягнення вчителя української мови та літератури в педагогічній діяльності. Розвиваючи власний творчий потенціал в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти, створюючи нове, значне, гідне уваги, зростає і сам педагог як агент змін. Виконання цієї соціокультурної місії залежить від рівня його професіоналізму. Розвиток професіоналізму вчителів-філологів залежить від їхніх потреб, мотивації, професійної компетентності та усвідомлення значущості своєї діяльності. Найефективнішими формами розвитку професіоналізму вчителя є стажування (очне й дистанційне), педагогічна інтернатура, проходження курсів підвищення кваліфікації в інституціях формальної та неформальної освіти, робота в проблемних (дослідницьких) групах учителів, участь у науково-практичних конференціях, педагогічних дискусіях і диспутах, педагогічних читаннях, вебінарах тощо.

Аналіз наукових праць, у яких визначено вагомі фахові компетентності вчителя-словесника, обґрунтовано їх сутнісні характеристики, визначено компонентну структуру, дозволить обґрунтувати авторську дефініцію поняття «професіоналізм вчителя української мови і літератури».

За визначенням О. Семеног (2005), професійна компетентність учителя української мови та літератури – це «інтегральна особистісна якість, що включає педагогічну, психологічну, лінгвістичну, мовну, комунікативну, фольклорну, літературну, етнокультурознавчу, методичну, інформаційну, дослідницьку компетенції й виявляється на високому рівні готовності філологів

до педагогічної діяльності» (с. 62-64). Дослідниця відзначає міждисциплінарний контекст формування професійної компетентності вчителя української мови та літератури і в такий спосіб окреслює спектр компетенцій, які в сукупності формують професіоналізм фахівця.

Л. Коваленко, акцентуючи увагу на інтегральній сутності досліджуваного поняття, відзначає важливість формального навчання фахівців, зауважуючи, що «професійна компетентність вчителя української мови і літератури є інтегральною особистісною якістю, яка включає сукупність професійних компетенцій і об'єднує в собі теоретичні (знання), практичні (вміння, навички, досвід) і особистісні характеристики (якості, здібності), подальший розвиток яких здійснюється в процесі практичної педагогічної діяльності та під час підвищення кваліфікації в системі післядипломної педагогічної освіти із застосуванням сучасних навчальних технологій» (Коваленко, 2018, с. 133).

На жаль, у наведених дефініціях неформальна освіта вчителів-філологів не розглядається як важливий чинник розвитку професіоналізму, професійної компетентності, інших фахових якостей. Сучасному вчителю-професіоналу необхідні гнучкість і нестандартність мислення, вміння вчитися протягом життя, критично мислити, швидко адаптуватися до нових умов, реагувати на виклики, працювати в команді та ефективно спілкуватися, вміння приймати думку іншого. А це можливо лише за умови високого рівня професійної компетентності, наявності розвинених професійних здібностей, творчості, обов'язкового володіння новими технологіями тощо. Краще орієнтується, приймає рішення, працює людина творча, гнучка, креативна, здатна до генерування й використання нового (нових ідей, задумів, нових підходів і рішень). Це людина, яка володіє певними якостями, а саме: рішучістю, вмінням не зупинятися на досягнутому, сміливістю мислення, вмінням передбачати тощо.

Переконані, що нині школа потребує конкурентоспроможного вчителя, наділеного надзвичайними можливостями впливати на світогляд особистості, її настрої та моральність. Він повинен не просто вчити, а й формувати духовну, інтелектуальну, творчу особистість, адаптовану до сучасних вимог, різнобічно розвинену, соціально зрілу, з визначеною аксіологічною сферою.

У працях багатьох науковців схарактеризовано теоретичні та практичні аспекти формування професійно важливих якостей, фахових компетентностей, які становлять у сукупності цілісний образ вчителя-професіонала.

У праці Л. Рускуліс у ході аналізу категорій «компетентність» і «компетенція» витлумачено власне розуміння поняття «лінгвістична компетентність», під яким дослідниця розуміє результат засвоєння наукових основ української мови як знакової системи й суспільного явища; володіння мовними вміннями й навичками з урахуванням тісного взаємозв'язку мовних рівнів; обізнаність з історією української літературної мови, української діалектології, теоретичними основами мовознавства, лінгвістичного аналізу тексту. Вона з'ясувала її складники (фонетична, лексикологічна, граматична, правописна і стилістична субкомпетентності), формування яких відбувається відповідно до лінійного, спіралеподібного й концентричного принципів (Рускуліс, 2019).

Учитель-філолог має бути взірцевим користувачем української мови, який не має права на мовні помилки, вербальні засоби, якими послуговується філолог, стають показником його справжньої інтелектуальної лінгвістичної культури. Саме тому, на нашу думку, лінгвістична компетентність учителя-філолога, набуває державної ваги. Педагог під час виконання своїх безпосередніх обов'язків виступає в різних комунікативних ролях, тому високий рівень його лінгвістичної компетентності є невід'ємною умовою його ефективної діяльності.

На думку В. Сидоренко, методична компетентність учителя-філолога включає засвоєння ним нових методичних і педагогічних ідей, підходів до навчально-виховного процесу (компетентнісний, диференційований, комунікативно-діяльнісний, соціокультурний тощо), сучасних особистісно-зорієнтованих, розвивальних, креативних та інших технологій; володіння різними методами і формами організації допрофільного і профільного навчання (активні, інтерактивні, методи кооперативного навчання, методи роботи із невстигаючими та обдарованими учнями, методи стимулювання творчої діяльності учнів різного віку, семінари, колоквиуми, диспути, рольові ігри, керовані дослідження, проєкти тощо); уміння працювати з нормативними документами, навчально-методичними матеріалами, розробляти

методичні посібники, дидактичні матеріали, довідники для учнів із курсу мови чи літератури тощо (Сидоренко, 2011, с. 72-77).

Л. Базиль розглядає літературознавчу компетентність як особистісно-професійний феномен, що інтегрує індивідуально-особистісні (мотиви, цінності, ставлення, філологічні здібності, естетичний смак) і професійно-діяльнісні (знання, вміння, навички) якості, які забезпечують готовність виконувати літературознавчу діяльність як підґрунтя самореалізації. Дослідниця доводить, що «нині актуальною є роль учителів української мови і літератури, які глибоко усвідомлюють свої національні корені, засобами художньої словесності виховують молодих громадян України, здатні трансформувати вивчення літературних творів у процес становлення учнів як творчих особистостей із чіткою світоглядною позицією, розвиненими високоморальними цінностями, інтелектуальними якостями, широким діапазоном емоційно-чуттєвої сфери. У зв'язку з цим підвищуються вимоги до рівня професійної компетентності вчителів української мови і літератури, невід'ємним складником якої є літературознавча компетентність, що сприяє самореалізації, утвердженню індивідуального стилю праці» (Базиль, 2016, с. 113).

Невід'ємною складовою професіоналізму вчителів української мови та літератури, як доводить у своєму дослідженні А. Галенко, є культурологічна компетентність філолога як інтегрована якість, яка виражається через здатність особистості бути духовно й естетично вихованою, всебічно обізнаною; володіти національно-культурними знаннями (розумітися на традиціях, реаліях, звичаях, духовних цінностях свого народу); знаходити зафіксовані в мові, етнотекстах і дискурсивній практиці компоненти духовної та матеріальної культури; вміти не тільки ними оперувати, а й передавати учням; усвідомлювати себе та кожен особистість як носія певної етнокультури; уміння бачити спільне й відмінне в культурах і світосприйнятті їхніх носіїв; формувати в учнів мовну картину світу національно свідомого громадянина (Галенко, 2012, с. 25, 10-11).

У сучасному науковому дискурсі наявні поодинокі праці, у яких окреслено складові професіоналізму вчителя української мови і літератури, що пов'язано з широким спектром професійних функцій, насамперед щодо продукування інновацій,

здатності до дослідницької діяльності, вияву комунікативних умінь тощо. Так, на думку І. Барабаш, учитель-професіонал – це фахівець, який «успішно розв’язує завдання навчання й виховання, готує для суспільства випускника з бажаними психологічними якостями», його характеризує «здатність відповідати вимогам професії та демонструвати належні особисті якості в ситуаціях професійного спілкування, мобілізуючи для цього знання фахової термінології, вміння та навички використовувати з точністю і лінгвістичною правильністю терміни в усному й писемному професійному мовленні, бездоганне володіння нормами сучасної літературної мови, лінгвістичну освіченість, розвинене мовне чуття; широку ерудицію, знання теорії, історії, етапів формування і розвитку мови та літератури, персоналій, обізнаність із творами світового письменства, перекладною літературою; користування словниками різних типів, граматики, довідниками, інтернет-ресурсами, електронними посібниками та ін., ... володіння власним арсеналом засобів підготовки учнів до контрольної-оцінювальної діяльності, моніторингу, зовнішнього незалежного оцінювання тощо; уміння створювати програмно-тематичні комплекси опанування матеріалу за традиційними та інноваційними технологіями навчання в сучасній школі тощо, опираючись на внутрішню мотивацію та досвід, усвідомлюючи необхідність самовдосконалення та саморозвитку» (Барабаш, 2014, с. 152-157).

Вважаємо, що в результаті застосування методу прогнозування доцільно окреслити можливості неформальної освіти учителів-філологів для розвитку професіоналізму: в умовах неформальної освіти вчитель-філолог має можливості розвивати власний творчий потенціал під час активної участі в тренінгах, вебінарах, конкурсах, онлайн-семінарах, конференціях тощо. Досягнення цієї умови дозволить знівелювати протиріччя між зростаючими вимогами суспільства до впровадження інноваційних технологій в освітній процес і неготовністю вчителя до інноваційної діяльності, тому що нинішній учитель-філолог відмовляється від усталених роками стереотипів у професії, відомих штамів і шукає нові способи реалізації педагогічних функцій.

Феномен неперервності розвитку професіоналізму вчителя української мови і літератури відповідає вимогам сучасності,

спрямованим на вдосконалення функціональних особливостей і підвищення ефективності педагогічної діяльності, а також є усвідомленою роботою із саморозвитку в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти.

Висновки. Отже, вивчення наукових джерел з проблем формування різних фахових компетентностей вчителя української мови і літератури дозволило з'ясувати, що ця проблема не була предметом цілісного аналізу. Водночас науковці досліджувати теоретичні та практичні проблеми формування професійно значущих якостей і компетентностей із позиції неперервного професійного розвитку вчителя-філолога. На основі вивчення праць учених із проблем розвитку широкого спектру фахових компетентностей обґрунтовано дефініцію поняття «професіоналізм учителя української мови і літератури» як інтегративної сукупності професійних якостей, що включає ціннісне ставлення до власної професії, спрямованість на вдосконалення фахових знань на міждисциплінарній основі, комплекс професійних якостей (дослідницькі, аналітичні, творчі, комунікативні вміння), передбачає зорієнтованість на постійний професійний розвиток і саморозвиток, здатність до поетапного оцінювання власної професійної діяльності, психологічних установок на самовдосконалення в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти.

Предметом подальших досліджень має стати визначення структури професіоналізму вчителя української мови і літератури, що дозволить здійснити критеріальну характеристику означеної якості.

Список використаної літератури

- Базиль, Л. О. (2016). *Теоретичні і методичні засади розвитку літературознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури*. (Дис. докт. пед. наук). Національний пед. університет імені М. П. Драгоманова, Київ.
- Барабаш, І. (2014). Формування професійної мовно-літературної компетентності майбутніх учителів-філологів як педагогічна проблема. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*, 10(1), 152-157.
- Галенко, А. М. (2012). Культурологічна компетентність у структурі професійних компетентностей студентів філологічних спеціальностей. *Науковий вісник Донбасу*, 4, 10-11. Взято з http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2012_4_25 с.
- Земка, О. І. (2014). Групи дослідницьких умінь майбутніх учителів української мови і літератури. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2014, 7 (41). Взято з http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/pednauk_2014_7_27.pdf

- Коваленко, Л. В. (2016). Сутність і компоненти професійної компетентності вчителя української мови та літератури. Взято з http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/OD_2016_1_18.pdf
- Кучерявий, О. (2019). Базові індикатори моніторингу якості освіти в педагогічному університеті. *Естетика і етика педагогічної дії*, 19, 28-38. Взято з <http://aesthetichpedaction.pnp.edu.ua/article/view/169764/170566>
- Рибалка, В. В. (2008). Професійний розвиток. В В. Г. Кремень (Ред.). *Енциклопедія освіти* (с. 733). Київ: Юрінком.
- Рускуліс, Л. (2019). *Методична система формування лінгвістичної компетентності майбутніх учителів української мови у процесі вивчення мовознавчих дисциплін*. (Дис. доктора пед. наук). Херсонський державний університет. Херсон.
- Семенов, О. М. (2005). *Система професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури (в умовах педагогічного університету)*. (Дис. доктора пед. наук). Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України, Київ.
- Сидоренко, В. В. (2011). Модель професійної компетентності вчителя української мови і літератури в контексті впровадження компетентно зорієнтованого підходу. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*, 1 (8), 72-77.

Olha Khodatska

THE PROBLEM OF PROFESSIONALISM DEVELOPMENT OF TEACHERS OF THE UKRAINIAN LANGUAGE AND LITERATURE IN THE THEORY OF PEDAGOGICAL SCIENCE

The review article highlights the state of research on the problem of the development of professionalism of teachers of Ukrainian language and literature in modern pedagogical theory. It was found out that in pedagogical theory, there are no holistic studies of the problem of developing the professionalism of teachers of the Ukrainian language and literature in formal and non-formal education. However, there is a range of thorough scientific works, which define the essential professional competencies of the teacher-vocabulary, substantiate their essential characteristics, determine the component structure (general professional, linguistic, literary, methodological, cultural competence, etc.).

Emphasis is placed on the development of professionalism of a teacher of philology in the context of non-formal education. The most effective forms of teacher professionalism in the process of formal education are internships (full-time and online), pedagogical internships, advanced training courses in non-formal education institutions, problem lectures and seminars, work of problem groups of teachers, participation in scientific conferences, pedagogical discussions and debates, pedagogical readings, webinars, etc.

The author's definition of the term "professionalism of a teacher of the Ukrainian language and literature" is substantiated. The author's definition of the term "professionalism of a teacher of the Ukrainian language and literature" is substantiated. Analysis of research on the formation and development of professional competencies of teachers of Ukrainian language and literature made it possible to justify the author's definition to define the professionalism of a teacher of philology as an integrative set of professional qualities, including values to their profession, aimed

at improving professional knowledge research, analytical, creative, communicative skills), provides a focus on continuous professional development and self-development, the formation of the ability to gradually assess their own professional activities, psychological attitudes to self-improvement in formal, non-formal and informal education.

Keywords: *professionalism; formal education; non-formal education; professional competencies; professional development; teacher of the Ukrainian language and literature.*

References

- Barabash, I. (2014). Formuvannia profesiinoi movno-literaturnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv-filolohiv yak pedahohichna problema [Formation of professional linguistic and literary competence of future teachers of philology as a pedagogical problem]. *Problems of modern teacher training*, 10(1), 152-157 [in Ukrainian].
- Basył, L. O. (2016). *Teoretychni i metodychni zasady rozvytku literaturoznavchoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv ukrainskoi movy i literatury* [Theoretical and methodical bases of development of literary competence of future teachers of Ukrainian language and literature]. (Doctoral diss.). National Pedagogical Drahomanov University, Kyiv [in Ukrainian].
- Halenko, A. M. (2012). Kulturolohichna kompetentnist u strukturi profesiinykh kompetentnostei studentiv filolohichnykh spetsialnostei [Cultural competence in the structure of professional competencies of students of philological specialties] *Naukovyi visnyk Donbasu* [Scientific Bulletin of Donbass], 4, 10-11. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2012_4_25 c [in Ukrainian].
- Kovalenko, L. V. (2016). *Sutnist i komponenty profesiinoi kompetentnosti vchytelia ukrainskoi movy ta literatury* [The essence and components of professional competence of a teacher of Ukrainian language and literature]. Retrieved from http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=201PP1/ [in Ukrainian].
- Kucheriavyi, O. (2019). Bazovi indykatory monitorynhu yakosti osvity v pedahohichnomu universyteti [Basic indicators for monitoring the quality of education at the Pedagogical University]. *Aesthetics and ethics of pedagogical action*, 19, 28-38. Retrieved from <http://aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua/article/view/169764/170566> [in Ukrainian].
- Ruskulis, L. (2019). *Metodychna systema formuvannia linhvistychnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv ukrainskoi movy u protsesi vyvchennia movoznavchykh dystsyplin* [Methodical system of formation of linguistic competence of future teachers of the Ukrainian language in the process of studying linguistic disciplines]. (Doctoral diss.). Kherson State University, Kherson [in Ukrainian].
- Rybalka, V. V. (2008). Profesiinyi rozvytok [Professional development]. In V. H. Kremen (Ed.). *Encyclopedia of Education* (p. 733). Kyiv: Yurinkom [in Ukrainian].
- Semenoh, O. M. (2005). *Systema profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv ukrainskoi movy i literatury (v umovakh pedahohichnoho universytetu)* [The system of professional training of future teachers of Ukrainian language and literature (in the conditions of pedagogical university)]. (Doctoral diss.). Institute of Pedagogy and Psychology of Vocational Education of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv [in Ukrainian].
- Sydorenko, V. V. (2011). Model profesiinoi kompetentnosti vchytelia ukrainskoi movy i literatury v konteksti vprovadzhennia kompetentnisno zoriientovanoho pidkhodu

[Model of professional competence of a teacher of Ukrainian language and literature in the context of introduction of competence-oriented approach]. *Scientific Treasury of Education of Donetsk Region*, 1(8), 72-77 [in Ukrainian].

Zemka, O. I. (2014). Hrupy doslidnytskykh umin maibutnikh uchyteliv ukrainskoi movy i literatury [Groups of research skills of future teachers of Ukrainian language and literature]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii* [Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies], 2014, 7(41). Retrieved from http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi- & IMAGE_FILE_DOWNLOAD = 1 & Image_file_name = PDF / pednauk_2014_7_27.pdf [in Ukrainian].

Одержано 31.07.2020 р.

УДК 378:316.342.2–026.15

DOI: 10.33989/2226-4051.2020.22.221989

Ірина Лисакова, м. Київ

ORCID: 0000-0002-4531-6514

ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО КЛАСУ ЯК ІНТЕНЦІЯ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлено сучасні підходи до визначення понять «креативні індустрії», «креативний клас». Проаналізовано трансформаційні процеси, що відбуваються на світовому ринку праці та впливають на національний соціокультурний простір. Визначено, що розрив в економічному зростанні країн ґрунтується в диспропорції інтелектуального капіталу, технологій, накопичених знань і способів їх використання. Засобом усунення такої диспропорції є розвиток особливого креативного класу, формуванню якого сприятиме низка державних, політичних, правових рішень і, зокрема, перебудова системи освіти, її переорієнтація на подолання стандартизації, стимулювання творчої діяльності, різноманітність культурних проявів і поєднання науки, мистецтва й технологій.

Ключові слова: *креативний клас; креативні індустрії; соціокультурний простір; творча діяльність; ринок праці; вища освіта.*

Постановка проблеми. У ХХІ столітті внаслідок упровадження технічних новацій та автоматизації виробництва, елімінації жорстких національних кордонів та міграційних процесів, зростаючої мультиетнічності населення планети, утвердження глобального ринку, інтернаціоналізації виробництва